

УДК 378.018.43: 616.89

DOI 10.32782/2226-2008-2023-1-17

Є. В. Опря, Т. М. Чернова, П. І. Горячев, Д. А. Волощук, К. В. Шевченко-Бітенський, Д. С. Чимбер

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ MS TEAMS ДЛЯ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КЛІНІЧНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХІАТРІЯ» НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ОНМЕДУ

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

УДК 378.018.43: 616.89

Є. В. Опря, Т. М. Чернова, П. І. Горячев, Д. А. Волощук, К. В. Шевченко-Бітенський, Д. С. Чимбер
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ MS TEAMS ДЛЯ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
КЛІНІЧНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХІАТРІЯ» НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ОНМЕДУ

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

З дистанційним форматом науковий світ зіткнувся задовго до пандемії COVID-19. Сьогодні згідно з існуючими обмеженнями на відвідування громадських установ відповідно до сучасних проблем із безпекою, що продовжують діяти, постає питання, чи не призведе чергова криза до трансформації університетів в онлайн-інститути. Головним завданням залишається зробити досвід здобувачів вищої освіти (ЗВО) цікавим, ефективним та безпечним. Здатність створити інтерактивне навчання в онлайн або змішаному форматі буде визначати якість знань і навичок майбутніх фахівців. Перед ЗВО у свою чергу теж стоять складні завдання, адже вони мають знайти ефективний спосіб не лише навчатися у новому середовищі, а й підготуватися до входження до професії за абсолютно нових умов, яких поки що ніхто до кінця не розуміє.

У статті наведено принципи організації за допомогою платформи MS Teams дистанційного та змішаного навчання здобувачів вищої освіти з предмету «психіатрія», представлені його позитивні та негативні риси, його особливості. Однак, навіть існуючий рівень розвитку цифрових технологій не дозволяє повною мірою замінити можливості очного навчання майбутніх лікарів, особливо щодо формування професійних практичних навичок (курація хворих).

Зважаючи на це, дистанційний формат навчання можливий лише як екстрений, вимушений, захід, а як перспективний напрямок розглядається гібридна, або змішана форма освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, змішане навчання, MS Teams, медична освіта, психіатрія.

UDC 378.018.43: 616.89

Ye. V. Oprya, T. M. Chernova, P. I. Goryachev, D. A. Voloshchuk, K.V. Shevchenko-Bitenskiyi, D. S. ChyMBER
POSSIBILITIES OF USING THE MS TEAMS SERVICE FOR MIXED AND DISTANCE EDUCATION OF THE
CLINICAL DISCIPLINE “PSYCHIATRY” AT THE MEDICAL FACULTY OF ONMEDU

Odesa National Medical University, Odesa, Ukraine

The scientific world encountered the online education long before the COVID-19 pandemic. Today, on behalf to restrictions on visiting public institutions due to existing security problems that still exists, the question arises whether another crisis will not lead to the transformation of universities into online institutions. The main task remains to make the experience of students of higher education interesting, effective and safe. The ability to create an interactive experience in an online or mixed format will determine the quality of knowledge and skills of future professionals. Higher education institutions, in turn, also face difficult tasks, because they have to find an effective way not only to learn in a new environment, but also to prepare for entry into the profession under completely new conditions that no one fully understands yet.

The article presents the principles of organization distance and mixed education in the discipline “Psychiatry” using the MS Teams platform, presents its positive and negative features, its peculiarities. However, even the existing level of development of digital technologies does not allow to fully replace the possibilities of face-to-face training of future doctors, especially regarding the formation of professional practical skills (curation of patients).

Taking this into account, the distance learning format is possible only as an emergency, forced measure, and a hybrid or mixed form of education is considered as a perspective direction.

Key words: distance learning, mixed learning, MS Teams, medical education, psychiatry.

З дистанційним форматом науковий світ зіткнувся задовго до пандемії COVID-19. New York Times ще 2012 р. назвали роком МВОК [1] – тоді прийшло усвідомлення, що масові відкриті онлайн-курси можуть конкурувати із традиційними університетами чи навіть підірвати основи їх існування. Незважаючи на те, що цим побоюванням не судилося збутися, сьогодні у зв'язку з обмеженнями на відвідування громадських установ у зв'язку з існуючими проблемами безпеки, що продовжують діяти, постає питання, чи не призведе чергова криза до трансформації університетів

в онлайн-інститути [2]. Новий навчальний рік не обіцяв бути простішим за попередній, але ми починали його вже зі значним досвідом дистанційної освіти. Головним завданням залишається зробити досвід здобувачів вищої освіти (ЗВО) цікавим, ефективним та безпечним. Викладання восени 2022-го вимагало більшого, ніж Zoom-лекції, адже відеокурси можна проходити поза університетом.

Здатність створити інтерактивний досвід в онлайн або змішаному форматі буде визначати якість знань і навичок майбутніх фахівців. Перед ЗВО у свою чергу теж стоять складні завдання, адже вони мають знайти ефективний спосіб не лише навчатися у новому середовищі, а й підготуватися до входження до професії за

© Є. В. Опря, Т. М. Чернова, П. І. Горячев та ін., 2023

абсолютно нових умов, яких поки що ніхто до кінця не розуміє. Час покаже, якими будуть наслідки переходу на онлайн, та згодом змішаний формат навчання, але те, що вони виявляться вже в короткостроковій перспективі, сумніватися не доводиться [3].

Система безперервного професійного розвитку змусила нас стати освіченими в онлайн – ресурсах (Zoom, Moodle, Google Meet, Microsoft Teams). Питання використання сучасних освітніх онлайн-сервісів та технологій стало важливим ще за часів введення карантину [4, 5], коли у 2020-му нам здавалось, що ми героїчно долаємо труднощі у процесі підготовки майбутніх спеціалістів галузі охорони здоров'я. Але військова агресія з боку РФ змусила нас не тільки продовжити навчання у дистанційному форматі та згодом у змішаному форматі, а й врахувати всі норми безпеки як для ЗВО, так і для викладачів.

Багато університетів надали вибір програмного забезпечення на розсуд самих викладачів. Спочатку українські університети для відеолекцій та семінарів активно використовували Zoom. Цей сервіс під час пандемії став одним із найприбутковіших у світі. Понад 265 тисяч компаній користувалися його програмою. Але використання Zoom містить ризики безпеки даних. Також з'явилося таке поняття як Zoombombing, що характеризує дії, пов'язані з порушенням онлайн-просторів, включаючи злом віртуальних класів, розміщення порнографічних зображень, що викликають ненависть, викрикування ненормативної лексики тощо [6]. Внаслідок цього частина університетів заявили про відмову від платформи Zoom і перехід на Google Meet або інші програми. Пізніше багато закордонних університетів стали віддавати перевагу сервісу Microsoft Teams. Популярним за часів COVID-19 став і Google-клас, який використовують викладачі для зберігання та розповсюдження навчальних матеріалів, комунікації зі студентами та оцінки їх знань.

Чому саме MS Teams був обраний для викладання в нашому університеті? Через декілька місяців дистанційного навчання у 2020 році з використанням декількох онлайн-платформ за ініціативи керівництва ОНМедУ було проведено опитування на предмет того, які цифрові альтернативи, або по-іншому, платформи, стали кращим інструментом розв'язання поставленої проблеми. В анкетуванні прийняли участь викладачі і ЗВО. Перед нами поставили питання: «Яка з платформ (Zoom, Moodle, Google Meet, Microsoft Teams) дозволяє вирішити всі питання дистанційного навчання у медичному вищому навчальному закладі (ВНЗ) за спеціальностями «Медицина». Більшість респондентів згадали платформу Microsoft Teams. Оскільки використання MS Teams дозволяє вирішити питання організації відповідних освітніх процесів та контролю якості освіти, що проводиться у дистанційному форматі [7].

Матеріали та методи дослідження.

На кафедрі психіатрії та наркології було проведено вивчення різних аспектів дистанційного навчання практичної дисципліни «Психіатрія» студентів медичного факультету в осінньому семестрі 2022 року. Метою роботи стала спроба визначити плюси та мінуси онлайн навчання за допомогою платформи Microsoft Teams в умовах змішаної форми навчання, яка була запрова-

джена у зв'язку із введенням у країні військовим станом. Об'єктами дослідження стали 152 ЗВО медичних факультетів №№ 1 та 2. В основу дослідження лягло анкетування ЗВО з низки аспектів відповідного онлайн-навчання.

Результати та їх обговорення.

При дистанційному навчанні ми зіткнулися з серйозною проблемою – дефіцит компетенцій у ЗВО, але не цифрових – вони у більшості з них на дуже високому рівні, а навичок самостійного навчання. При цьому ЗВО розуміють, що дистанційний формат вимагає більшої самостійності: результати нашого анкетування показують, що 42,8% опитаних учнів вважають, що дистанційне навчання розвиває навички самоконтролю, а 47,4% – що воно сприяє розвитку самостійності у пошуку та використанні необхідної інформації.

Серед позитивних рис дистанційного навчання ЗВО найчастіше відзначали зниження рівня стресу, що виникає на заняттях в аудиторії (40,8%), економію коштів (46,7%) та часу (54,6%) на переїзди між корпусами та клінічними базами, комфортність навчання у звичній домашній обстановці (60,5%), можливість оптимального темпу освоєння матеріалу, включаючи повторне звернення до складних питань, копіювання матеріалу (63,8%).

Негативні риси дистанційної форми навчання при її переважному або винятковому застосуванні в медичних вузах можна розділити на кілька груп. Насамперед, сам перехід на нову форму для деяких студентів став певним стресом. 78,3% ЗВО справедливо зазначили, що у професії лікаря необхідні практичні навички, такі як огляд пацієнта, збирання анамнезу, проведення діагностичних досліджень, лікувальних маніпуляцій тощо, які ЗВО не може якісно освоїти за допомогою дистанційної освіти, навіть із використанням сучасних тренажерів. Цікаво, що деякі мінуси були наслідком раніше зазначених плюсів. Так, на думку більшості опитаних претендентів, значним недоліком є брак живого спілкування з викладачами та своїми однокурсниками (63,8%), неможливість набуття навичок спілкування з пацієнтами (82,2%).

Однак не слід забувати, що успішність здійснення дистанційного навчання ЗВО, більшість з яких перебувають у себе вдома, багато в чому залежить від того, чи мають вони можливість підключатися до занять в онлайн-режимі та користуватися електронними освітніми ресурсами. Крім вищезгаданих проблем, у деяких ЗВО виникають проблеми з банальною відсутністю технічних засобів та інтернет-зв'язку. В умовах обмеженого доступу до Інтернету та невеликої зони покриття можливості для реалізації онлайн-навчання вкрай обмежені, особливо в віддалених та сільських районах [8].

Зважаючи на отримані дані, було доведено що застосування сервісу Microsoft Teams (MS Teams) – універсальної програми для колективної роботи, яка дозволяє викладачу спілкуватися зі ЗВО в режимі реального часу, проводити онлайн-заняття, пропонувати завдання для виконання та здійснювати поточний контроль знань за допомогою завдань чи тестів, видається доцільним для викладання клінічних дисциплін. Усі ЗВО відзначили, що такий сервіс полегшує навчання, дозволяє навчальній групі комунікувати та обмінюватися файлами. Програма об'єднує все в спільному робочому середовищі, яке містить чат для обговорень, файлообмінник та кор-

поративні програми (MS Office 365). Можливості цього сервісу всебічно охоплюють учбовий процес під час проведення практичних занять з дисципліни.

Відмінною рисою та базовим поняттям у MS Teams є команда – це всі учасники, розмови, файли й інструменти в одному робочому сервісі. Створивши одну чи кілька команд, ми наповнювали простір команди матеріалами, які створювалися або відразу тут, у Teams, або завантажувалися з комп'ютера, бібліотеки, тощо. У процесі навчання ЗВО пропонувалося виконати практичні завдання відповідно до календарного плану та робочої навчальної програми дисципліни. У розділі «Завдання» призначалися завдання для конкретних практичних робіт, які включали: назву завдання, коротку інструкцію з виконання, зразки виконання завдання, додаткові матеріали за необхідністю, дату та час кінцевого терміну виконання та критерії оцінювання завдання. Отримання ЗВО завдання відбувалося автоматично після його призначення. Такий інтерфейс дозволяв вирішити питання приведення до відповідності процедур і критеріїв оцінки знань згідно із новим онлайн-навчанням та існуючими педагогічними підходами. Виконання ЗВО завдання – проходження тестування або надсилання викладачу файлів з виконаним завданням – відстежувалося за допомогою вбудованого внутрішнього електронного журналу Teams. Після здачі ЗВО виконаної роботи викладач мав можливість переглянути виконане завдання безпосередньо у Teams, оцінити його та виставити оцінку за роботу в балах або без них. Після цього перевірене завдання поверталось ЗВО, а виставлена оцінка автоматично відображається у електронному журналі Teams.

Слід також звернути увагу, що одним із головних відмічених недоліків онлайн-навчання було те, що навіть існуючий рівень розвитку цифрових технологій не дозволяє повною мірою замінити можливості очного навчання майбутніх лікарів, особливо щодо формування професійних практичних навичок (курація хворих).

На відміну від інших ВНЗ, медичні ВНЗ мають вирішувати питання можливості спілкування майбутніх лікарів із пацієнтами. Функціональні можливості

Teams дозволяють проводити заняття та консультації як в онлайн-режимі за допомогою відеозв'язку та надавати доступ до відеозапису заняття за допомогою сервісу MS Stream у будь-який час, так і згідно із вимогами змішаної форми навчання мати можливість долучитися до ЗВО, що мали змогу відвідати практичне заняття очно, тих, хто не зміг доєднатися до них з безпекових міркувань. ЗВО також можуть користуватися мобільними додатками MS Teams у своїх смартфонах чи планшетах.

Висновки.

Те, чого ми навчилися останнім часом, ті професійні компетенції, які набули у цей період, – все це залишиться у педагогічній скарбниці кожного викладача. Деякі сучасні форми роботи в найближчому майбутньому замінять прийоми класичної освіти, але одне залишиться незмінним: медицина відноситься до практичних наук, а отже дистанційний формат навчання можливий лише як екстрений, вимушений, захід.

Використання сервісу MS Teams для взаємодії між викладачем та ЗВО є досить зручним та сучасним інструментом в умовах дистанційного або змішаного навчання. Адекватна інформаційна підтримка стає нагальною потребою часу, разом з наукою і інтелектом. Інформаційне суспільство визначається як ступінь в розвитку сучасної цивілізації, що характеризується збільшенням ролі інформації і знань в житті суспільства, створенням глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх соціальних і особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах, у тому числі в сфері освіти. Можемо лише зазначити, що обставини рішуче змінили систему освіти загалом та провели у ній «цифрову революцію». Як перспективний напрямок ми розглядаємо гібридну, або змішану форму організації занять, при якій деякі здобувачі за умови дотримання безпекових обмежень знаходяться з викладачами в аудиторіях, а для інших здобувачів, які з якихось причин, наприклад, через хворобу чи з інших причин, не можуть бути присутніми, вестиметься онлайн-трансляція занять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Pappano L. The Year of the MOOC. The New York Times. 2.11.2012. URL: <http://www.nytimes.com/2012/11/04/education/edlife/massive-open-online-courses-are-multiplying-at-a-rapid-pace.html?pagewanted=1&r=0>.
2. Parr C. Futurelearn's boss on breaking into Moocs. Times Higher Education. 21.03.2013. URL: <http://www.timeshighereducation.co.uk/news/futurelearns-boss-on-breaking-into-moocs/2002636.article>.
3. Kuharenko VM, Bondarenko VV. Emergency distance learning in Ukraine: collective monograph. Kharkiv, 2020; 411 (in Ukrainian).
4. Gomez E, Azadi J, Magid D. Innovation Born in Isolation: Rapid Transformation of an In-Person Medical Student Radiology Elective to a Remote Learning Experience During the COVID-19 Pandemic. Academic radiology. Official journal of the Association of University Radiologists. June 2020. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acra.2020.06.001>.
5. Krishnamurthy S. The future of business education: A commentary in the shadow of the Covid-19 pandemic. Journal of Business Research. 2020; 117: 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.05.034>.
6. Marczak B, Scott-Railton J. Zoom's Waiting Room Vulnerability Bill Marczak and John Scott-Railton. Citizen Lab, April 8, 2020. <https://citizenlab.ca/2020/04/zooms-waiting-room-vulnerability/>
7. Surma T, Kirschner P. Technology enhanced distance learning should not forget how learning happens. Computers in Human Behavior. 2020; 110. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106390>
8. Altbach P, de Wit H. Post pandemic outlook for HE is bleakest for the poorest Philip G. Altbach and Hans de Wit. *University World News*, 04 April 2020.

Надійшла до редакції 17.01.2023 р.

Прийнята до друку 29.01.2023 р.

Електронна адреса для листування yorya@yahoo.com